

Je naprosto zřejmé, že pro jedince je nejdůležitější primární socializace a že základní struktura veškeré sekundární socializace se musí podobat struktuře primární socializace. Každý jedinec se rodí do objektivní sociální struktury, v jejímž rámci se setkává s významnými druhými, kteří mají jeho socializaci na starosti.³ Tito významní druzí jsou mu vnuceni. Jejich definice jeho situace jsou mu předkládány jako objektivní realita. Tak se jedinec zrodil nejen do objektivní sociální struktury, ale také do objektivního sociálního světa. Významní druzí mu tento svět zprostředkovávají a v průběhu tohoto zprostředkovávání ho pozměňují. Vybírají určité rysy tohoto světa v souladu se svým vlastním postavením ve společenské struktuře a také na základě svých individuálních, osobních vlastností, jež se u nich v průběhu života vyvinuly. Sociální svět je pro jedince „přefiltrován“ skrze dvojitý proces výběru. Dítě z nižších vrstev tak nejen přejímá pohled nižších vrstev na svět, ale přejímá ho v podobě charakteristicky zabarvené vlivem svých rodičů (či jiných lidí, jež jsou zodpovědní za jeho primární socializaci). Vnímání světa z téže pozice nižší třídy tak může vést ke vzniku pocitu spokojenosti, rezignace, hořkého vzteku či vzpurného rebelantství. Z toho vyplývá, že dítě z nižších vrstev se nejen stane součástí světa výrazně odlišného od světa dítěte z vyšších vrstev, ale může tento svět obývat způsobem naprosto odlišným od dítěte, jež rovněž pochází z nižších vrstev, ale bylo vychováno v jiné rodině.⁴

Nemusíme snad ani dodávat, že primární socializace v sobě zahrnuje více než jen kognitivní učení se. Odehrává se za podmínek, které jsou vysoce emocionální. Dokonce existuje dobrý důvod se domnívat, že bez emocionální vazby na významné druhé by byl proces učení se obtížný, ne-li nemožný.⁵ Dítě se s významnými druhými emocionálně identifikuje nejrůznějšími způsoby. Ať už má však tato identifikace jakoukoliv podobu, internalizace se odehrává pouze tehdy, odehrává-li se identifikace. Dítě si osvojuje role a postoje významných druhých, což znamená, že tyto role a postoje internalizuje a přijímá za vlastní. Touto identifikací s významnými druhými získává dítě schopnost identifikovat samo sebe, přijímat subjektivně soudržnou a věrohodnou identitu. Jinými slovy, osobnost je zrcadlenou entitou odrážející nejprve postoje, které k ní zaujmají jeho významní druzí.⁶ Jedinec vnímá sám sebe tak, jak k němu přistupují významní druzí. Nejde o jednostranný

mechanický proces. Zahrnuje v sobě dialektiku mezi identifikací prostřednictvím ostatních a identifikací sebe sama, mezi objektivně přidělenou a subjektivně přijatou identitou. Tato dialektika, která je přítomna v každém okamžiku, v němž se jedinec *identifikuje se* svými významnými druhými, je jakoby zpřítomněním obecné dialektiky společnosti, o níž jsme právě hovořili, v jedincově životě.

Přestože podrobné fungování této dialektiky je pochopitelně předmětem velkého zájmu sociální psychologie, popis jejích důsledků pro sociálněpsychologickou teorii by přesáhl rámec úkolu, který jsme si vytyčili.⁷ Pro naše úvahy je nejdůležitější skutečnost, že jedinec nejen že přejímá role a postoje ostatních, ale v průběhu téhož procesu přejímá i jejich svět. Identita je vskutku objektivně definována jako umístění v určitém světě a může být subjektivně osvojena pouze *zároveň s* tímto světem. Jinými slovy, všechny identifikace se uskutečňují v rámci hranic vymezujících určitý sociální svět. Dítě se učí, že *je* tím, jak mu říkají. Každé jméno je určitou nomenklaturou, která zpětně poukazuje na dané společenské postavení.⁸ Dostat identitu znamená dostat přiděleno určité místo ve světě. Jak je tato identita subjektivně přijímána dítětem („*Já jsem John Smith*“), tak je přijímán i svět, k němuž tato identita odkazuje. Subjektivní přijetí identity a subjektivní přijetí sociálního světa jsou pouze rozdílné aspekty *téhož* procesu internalizace, jenž je zprostředkováván *týmž* pro dítě významnými druhými.

Primární socializací se u dítěte vytváří vědomí postupné abstrakce od rolí a postojů určitých lidí k rolím a postojům *obecným*. Například při internalizaci pravidel chování existuje postup od „*Maminka se na mě teď zlobí*“ k „*Maminka se na mě zlobí vždy, když rozliji polévku*“. Jak další pro dítě významní druzí (otec, babička, starší sestra atd.) podporují matčino negativní stanovisko k rozlévání polévky, je obecnost tohoto pravidla subjektivně rozšiřována. K rozhodujícímu kroku dojde, když dítě pozná, že *všichni* jsou proti rozlévání polévky, a pravidlo je pak zobecněno na „*Člověk nesmí rozlévat polévku*“ - přičemž *člověk* je dítě samo jako část zobecnění, které v sobě teoreticky zahrnuje *celou* společnost do té míry, do jaké má pro dítě význam. Tato abstrakce od rolí a postojů konkrétních významných druhých se nazývá zobecněný druhý.⁹ Její utváření ve vědomí znamená, že jedinec se teď identifikuje nikoli pouze s jinými konkrétními lidmi, ale s jinými lidmi obecně, tedy se společností. Pouze v důsledku této obecné